

Nove pravljice o kralju Matjažu.

I. KRALJ MATJAŽ IN GODEC.

a strmi, sivi skalini, ob lepi zeleni reki, tik belega mesta je stal silni grad kralja Matjaža. Sedmero obzidje in stotero visokih stolpov je branilo domovanje slavnega kralja. In skozi sto debelih, z železom okovanih vrat si prišel v pomosni grad.

Vstane lepega pomladnega jutra mogočni kralj ter si pogladi dolgo brado. Tedaj stopi pred njega zal dvorjanič, ves v zeleno svilo opravljen. Globoko se prikloni in izroči kralju s sedmerimi pečati zapečateno pismo in reče: »Včera j pozno v noč je prijezdil konjenik, ves prašen in potan, daleč tam od južne meje in prinesel je to pismo.«

Kralj Matjaž pokliče grajskega kaplana in mu ukaže: »Odpri pismo in beri!«

Kaplan odpre pismo, vztrepeče, prebledi in reče:

»Kralj, vojna bo!«

»Vojna?« odvrne mirno kralj Matjaž in si pogladi dolgo brado.

»Dobro! Kje stoji sovražnik?«

»Tam daleč v južni deželi,« odvrne kaplan.

»Dobro! Tjakaj pojdemo!« odloči kralj.

In vstane kralj Matjaž ter stopi iz gorenjih dvoran po širokih, kamenitih stopnicah na dvorišče. In tu pokliče grajskega trobca k sebi in mu veli: »Trobec, zatrobi na veseli boj!«

Šel je trobec ter lezel preko tristo stopnic na streho najvišjega stolpa. Vzame svoj dolgi, srebrni rog z rame, se obrne proti severu in zatrobi dolgo, turobno pesem. In isti hip oživi ves sever, gradovi se odpirajo, in svetli vitezi v bojnih oklepih stopajo v dolino. In zatrobi trobec proti vzhodu. In tedaj ožive temni gozdovi, in zagoreli in kosmati lovci, drvarji in oglarji stopajo na dan. Trobec pa zatrobi proti zahodu. In odpro se mestna vrata, in bogati trgovci in krepki rokodelci prihajajo preko reke. In zatrobi proti jugu, pa ožive vasi, in nepregledna vrsta kmetov in viničarjev koraka za svojo zastavo, in peli so:

»Kralj Matjaž na vojno kliče
vse meščane in kmetiče;
sovrag mu pismo je poslal,
Matjaž se vojne pa ni zbal
in vojsko silno kój je zbral.«

Tako so prihajali v svetlih krdelih drugi za drugimi v grad. Tu jih je kralj Matjaž pogostil z belim kruhom in s črnim vince m. In kruh jim je dal moč, in vince jim je dalo pogum.

Ko nastopi noč, poležejo vojniki v gradu in po dvorišču ter zaspijo. Le na istoterih stolpih stojе še v mesečnem svitu straže, meč ob srcu, oči v daljavi.

D drugega dne se dvigne kralj Matjaž. Priskočijo dvorjaniči in mu opašejo s srebrom okovan oklep, na glavo pa mu poveznejo zlato čelado z dolgim peresom. Opašejo mu silno sabljo z bisernim ročem. Tedaj skoči kralj na iskrega konjiča in si pogladi dolgo brado.

Isti hip zatrobijo troblje z vseh stolpov v znamenje, da se mogočni kralj odpravlja na vojno. In isti hip se odpre sto grajskih vrat, in iz grada se usuje Matjaževa vojska. Ves dan do poznega večera bruhaajo grajska vrata vojnike, ki drve v dolino ter na široki beli cesti hite za kraljem, ki je jezdil vojski na čelu. Jedva s solničnim zahodom je stopilo zadnje krdelo iz grada. Bili so to sami sivolasi junaki, kraljeva telesna straža ter zadnja sila v stiski in potrebi.

In tako se je valila vojska dan za dnem proti jugu, vedno proti jugu. In prvi dan so vojniki veselo vriskali in prepevali. In drugi dan so stopali resno in nemo. In tretji dan so vzdihovali, ker suša je bila in vročina in vode nič. Četrty dan pa so se med seboj že prepirali, kakor bi drug bil drugemu kriv njegove nadloge. To je čul kralj Matjaž in žalosten je postal. Pogladil si je dolgo brado in mislil si je: »Ej, tako ne pojde daleč z vojsko«.

Peti dan pa sreča kralj Matjaž popotnega človeka. Dolg in suh je bil in slabo oblečen. A lice mu je bilo resno, oko pa vedro in veselo. Na hrbtu mu je visela dolga piščal. In stopil je vstran ter pozdravil kralja. Matjaž pa ustavi konja, si pogladi dolgo brado in vpraša popotnika: »Kdo si in kaj, in kam drži tvoja pot?«

In popotni človek odgovori ponižno: »Božjidar Sloga mi je ime, in popoten godec sem, kakor vidiš, svetli kralj. A moje poti so čudne. Kamor pridem, povsod si me želijo in me radi sprejmo — čez malo časa pa me zapode«.

Kralj Matjaž si pogladi dolgo brado in reče: »Godcev rabim. Če nimaš drugega opravila, pa pojdi z mano! Piskal boš na svojo piščal meni in moji vojski«.

»Dobro, kralj, s tabo pojdem, dokler boš hotel«. In vstopi se godec v prve vrste vojnih trum in prične piskati na svojo piščal. In glej! Prepri in godrnjanje prenehata v vojskinih vrstah. Vsi poslušajo piščaline glasove, ki so srebrnočisto doneli v zrak. In krepkeje in složneje stopajajo krdela, in vesela jim postanejo srca. Za roke se primejo vojniki in pozabijo gonje dolgih, težavnih poti. Zopet zapojejo vesele pesemce, posebno eno:

»Kralj Matjaž na vojno šel,
s sabo godca si je vzel.
Godec zapiska,
vojska pritiska;
vrag je sovražnika vzel«.

Tako je bilo dan za dnem. Ko hitro so se vojniki pričeli med sabo kregati, pa je Božjidar Sloga zapiskal na svojo piščal, in takoj so se prepirljivci pobratili in složno korakali in peli.

To je bilo kralju Matjažu sila všeč. Pogladi si svojo dolgo brado in reče godcu: »Božjidar, dokler ne mine vojna, ostaneš pri meni!«

»A pozneje nič več, kralj?« vpraša godec žalostno.

»Pozneje ne bi vedel pravega opravila zate,« odvrne kralj Matjaž.

»Če je tako, kralj, pa odidem po končani vojni, ker težko mi je tam ostati, kjer ni zame več pravega opravila.«

»I, nič se ne boj! Sile ti ne bo tudi potem nobene, ker bogato te bom obdaril,« reče kralj Matjaž in si pogladi dolgo brado.

Godec ne odvrne ničesar, temveč tiho koraka na čelu vojske in kdaj pa kdaj zapiska.

Prišla je Matjaževa vojska v sovražno deželo in zgrabila se je s sovražnikom. Sovražnika pa je bilo kakor listja in trave, in boj je trajal sedem dni in sedem noči. Huda je predla že Matjaževi vojski, dasi se je tudi že junaška siva straža zagnala v boj. To in ono krdelo je že omahovalo, in ta in ona četa je že hotela popustiti boj in se vrniti na svojo pest domov. Nesloga je nastala v vojski.

V tej stiski pa se oglasijo čarobni glasovi Božjidarove piščali. In kakor en moč planejo Matjaževi vojniki na sovražnika in ga poteptajo k tlom.

Velik je bil plen. Pred dragocenim šotorom je sedel kralj Matjaž in delil je od bogatega plena temu več, onemu manj — po hrabrosti in zasluženju. Slednjič pa se kralj domisli svojega godca, si pogladi dolgo brado in zakliče: »Pokličite mi piskača, onega godca, da mu odmerim dostojen del plena, ker — bogme — zaslužil si ga je med nami in nad nami!«

Razpršili so se klicanji in klicali so in iskali vse do večera, a Božjida Sloge ni bilo več med vojsko.

In to se je takoj spoznalo, ker že isti dan, ko se je vojska vračala domov, so nastali prepiri med vojniki, češ, ta je sprejel preveč plena, oni premalo. Nič kaj veselo niso korakali vojniki domov in če so zapeli, so peli:

»Z vojne se Matjaž je vrnil,

godca pa je izgubil.

Kreg in prepir,

razdor in nemir;

bodi nam Bog milostljiv!«

Ko so pa prispeli domov, so se razšli brez pozdrava in grdo so se gledali, kadarkoli so se srečali.

In ko je čul o tem kralj Matjaž, si je pogladi dolgo brado in vzdihnil: »Oj, kje si božji dar — sloga!«

